

ŻYĆ I PRACOWAĆ W SZWAJCARII

Ważne adresy

Ministerstwo Gospodarki:

**Secrétariat d'Etat à
l'économie (SECO)**
Direction du travail / EURES
Effingerstrasse 31
3003 Berne/Suisse
info@eures.ch
www.eures.ch
www.espace-emploi.ch

Federalny Urząd Migracji:

**Office fédéral des
migrations (ODM)**
EURES
Quellenweg 6
3003 Berne-Wabern/Suisse
euresinfo@bfm.admin.ch
www.odm.admin.ch

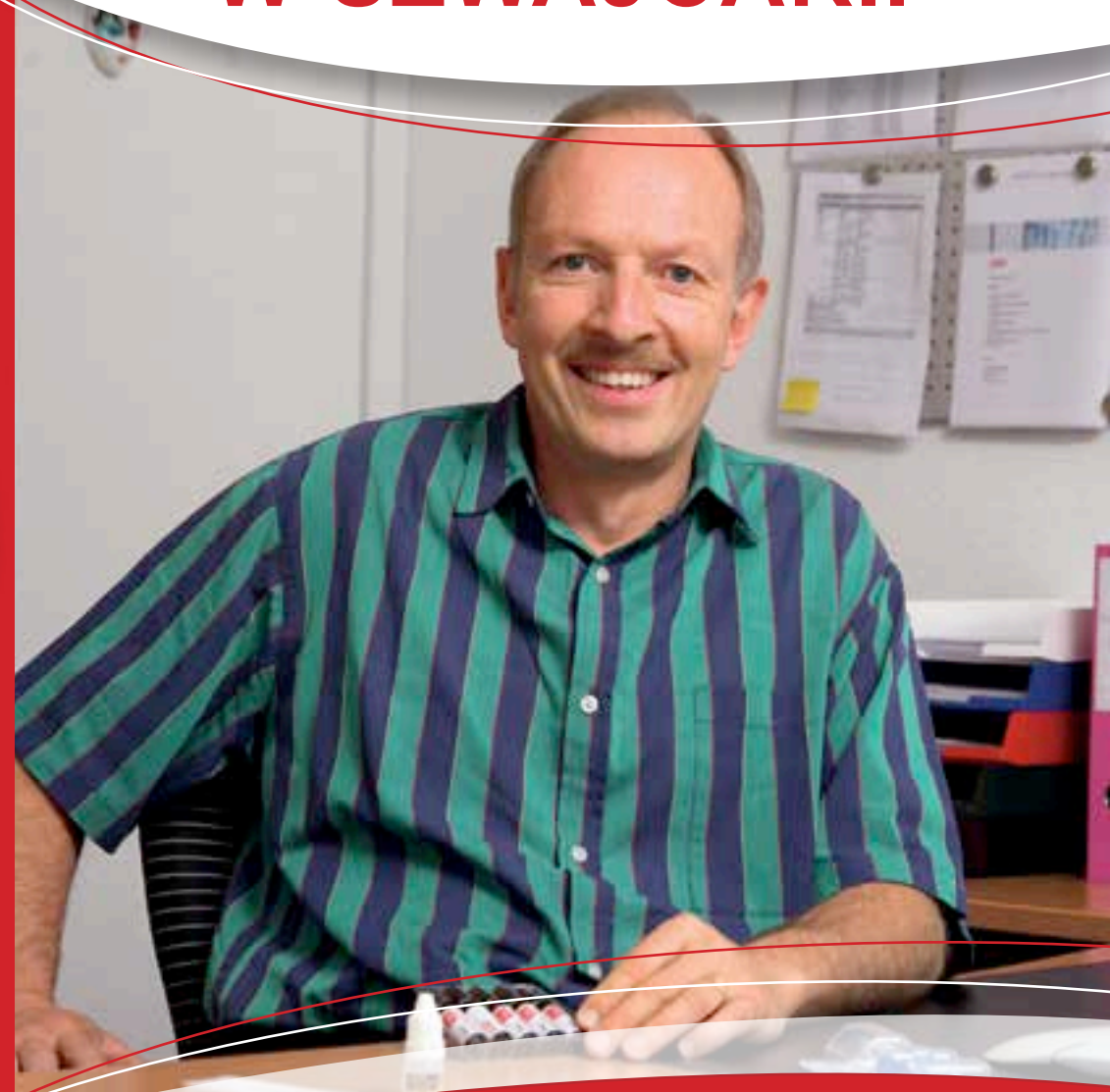

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

„Szwajcaria leży w sercu
Europy i to przejawia się w jej
różnorodności kulturowej.”

Dr Peter Elford, biolog, Wielka Brytania

+ KRAJ + HISTORIA + SYSTEM POLITYCZNY +
+ LUDNOŚĆ + POBYT + PRAWA I ZEZWOLENIA NA POBYT +

+ SZWAJCARIA +

KRAJ

Oficjalna nazwa Szwajcarii to „Confoederatio Helvetica” (Konfederacja Szwajcarska), pochodząca z łaciny, i wyjaśniająca skrót „CH”. Szwajcaria znajduje się w centrum Europy i graniczy z pięcioma krajami, czyli z Włochami na południu, z Niemcami na północy, z Francją na zachodzie oraz z Austrią i z księstwem Liechtensteinu na wschodzie. Będąc kra-

jem kontynentalnym, nie ma ona bezpośredniego dostępu do morza. Jej obszar wynosi ok. 41'300 km².

Szwajcaria jest krajem bardzo konkurencyjnym pod względem gospodarczym. Zawdzięcza ona swój dobrobyt działalności przemysłowym używającym najnowszych technologii, przedsiębiorstwom chemicznym i farmaceutycznym, oraz swoje-

mu trzeciemu sektorowi, w którym przeważają między innymi banki i ubezpieczenia.

SYSTEM POLITYCZNY

Szwajcaria jest państwem federalnym, podzielonym na kantony, posiadające charakter organizmów państwowych. Wieczny sojusz zawarty między trzema kantonami Uri, Schwyz i Unterwald w 1291 roku został uznany jako moment powstania państwa Szwajcaria. Miasto Berno jest stolicą administracyjną Konfederacji Szwajcarskiej.

Konstytucja federalna przyznaje najwyższą władzę polityczną narodowi, który wybiera Parlament. Ten ostatni wybiera z kolei siedmiu członków rządu, zwanego Radą Federalną. Organem ustawodawczym jest Zgromadzenie Federalne, składające się z dwóch izb posiadających równe prawa. Są to Rada Kantonów (46 przedstawicieli kantonów) i Rada Narodu (200 posłów podzielonych według siły wyborczej partii).

Wszystkie kantony, których jest 26, mają swoją konstytucję, własny parlament i własne sądownictwo. Podział kompetencji między Konfederacją a kantonami jest ustanowiony w Konstytucji federalnej.

Szwajcaria nie należy do Unii Europejskiej (UE), lecz jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (ang. European Free Trade Association, EFTA). W 1992 roku naród szwajcarski odrzucił propozycję przystąpienia kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), lecz Szwajcaria wynegocjowała z UE umowy, które weszły w życie kolejno w latach 2002, 2006, 2009.

LUDNOŚĆ

Szwajcaria jest krajem wielokulturowym nie tylko dlatego, że mówi się tu kilkoma językami, lecz także dlatego, że mieszkańcy licznych dolin alpejskich wykształcili specyficzne cechy lokalne, które zachowały się do dzisiaj.

Pod koniec 2012 roku kraj liczył 8 milionów stałych mieszkańców, w tym ponad 22 % obcokrajowców. 260 tysięcy osób pracujących na stałe w Szwajcarii, mieszka poza granicami administracyjnymi kraju w przygranicznych miejscowościach. Wielu obcokrajowców żyje w dużych aglomeracjach miejskich.

W Genewie, w Zurychu lub w Bernie mieszkają ludzie ponad stu różnych narodowości.

Cztery języki są uznane jako urzędowe: niemiecki, francuski, włoski oraz retoromański. Około 70 % ludności mówi jednym z wielu dialektów germańskich (przede wszystkim na północy, w centrum i na wschodzie Szwajcarii). 20 % ludności mówi po francusku i mieszka na zachodzie kraju, w regionie zwanym „Romania”. Na południu Alp, w Tessynie, ludność mówi po włosku; wciąż szeroko używane są dialekty północno-włoskie. Retoromański natomiast jest rozpowszechniony jedynie w pewnych dolinach kantonu Gryzonii.

W Szwajcarii praca jest głównym źródłem integracji społecznej. Szwajcarzy są znani jako naród bardzo pracowity, sumienny i punktualny.

WALUTA

Szwajcaria nie należy do strefy euro; jej walutą jest frank szwajcarski (CHF), który dzieli się na 100 centymów (z francuskiego: centimes) lub rappów (z niemieckiego: Rappen).

Banknoty:

10, 20, 50, 100, 200 i 1000 franków

Monety:

5, 10, 20 i 50 centymów oraz 1, 2, 5 franków

Poza szwajcarskimi frankami, w handlu coraz częściej przyjmowane są euro. W wielu sklepach ceny nawet podawane są zarówno we frankach jak i w euro.

„Szwajcaria jest otwartym krajem i dlatego czuję się tu jak w domu.”

Ruzena Vojacek-Dermek, fryzjerka, Republika Czeska

+ POBYT W SZWAJCARII +

JAKIEGO ZEZWOLENIA POTRZEBUJE OBYWYTEL UNII EUROPEJSKIEJ, ABY PRACOWAĆ I PRZEBYWAĆ W SZWAJCARII?

OBYWATELE UE 17¹, UE-8² I EFTY³

Od 1 Maja 2011 obywatele Unii Europejskiej (UE-17, UE-8 i EFTA) mają swobodę poruszania się w Szwajcarii. Mogą oni przebywać i wykonywać działalność zarobkową w Szwajcarii trzy miesiące bez zezwolenia. Muszą tylko zgłosić się w swojej gminie. Jeśli działalność trwa dłużej niż trzy miesiące, poza zgłoszeniem się w gminie wymagane jest również złożenie wniosku o zezwolenie na pobyt.⁴

Te ograniczenia są ważne od 1 maja 2011 roku i dotyczą jedynie pierwszego wydania pozwolenia. Obywatele wyżej wymienionych krajów mogą swobodnie przyjeżdżać do Szwajcarii, by tu mieszkać i pracować, ponieważ stosunki pracy dają prawo do zezwolenia na pobyt. Prowadzenie niezależnej działalności zarobkowej nie jest poddane tym przepisom.

WWW

Procedura zameldowania:

www.odm.admin.ch

> Thèmes > Libre circulation
des personnes

1 Austria, Belgia, Cypr, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Malta, Niemcy, Portugalia, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy

2 Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Republika Czeska, Słowacja, Słowenia, Węgry

3 Islandia, Liechtenstein, Norwegia

4 Aby otrzymać zezwolenie na pobyt, interesanci muszą przedstawić właściwym władzom następujące dokumenty: ważny dowód osobisty, umowę o pracę, kopię umowy o wynajęcie mieszkania oraz zdjęcie paszportowe.

„Przyjechałam do Szwajcarii w 1995 roku jako studentka archeologii. Na uniwersytecie poznałam mojego przyszłego męża, z którym mam troje dzieci; są to cztery dobre przyczyny, żeby pozostać w tym kraju.”

Carmen Deferrard-Buda, archeolog, Rumunia

OBYWATELE BUŁGARII I RUMUNII

Obywatele Bułgarii i Rumunii mogą pracować w Szwajcarii w charakterze zatrudnionych na następujących warunkach:

- pierwszeństwo pracowników lokalnych
- kontrola warunków pracy i wynagrodzenia
- oddzielne kontyngenty krótko- i długoterminowych zezwoleń

Te warunki przyjęcia zachowają prawdopodobnie ważność do 2016 roku.

DOKUMENTY POBYTOWE ZEZWOLENIE KRÓTKOTERMINOWE

(zezwolenie L UE/EFTA): Czas ważności tego zezwolenia określony jest przez czas ważności umowy o pracę. Zezwolenie krótkoterminowe może być przyznane najwyżej na 12 miesięcy w sumie osobom, które zawarły umowę o pracę ważną co najmniej rok. Osoby szukające zatrudnienia otrzymują także zezwolenie L UE/EFTA po trzech miesiącach. Posia-

dacz może swobodnie zmieniać miejsce zamieszkania i miejsce pracy.

POCZĄTKOWE ZEZWOLENIE NA POBYT

(zezwolenie B UE/EFTA): to zezwolenie na pobyt jest przyznawane po przedstawieniu deklaracji o zaangażowaniu pracodawcy lub zaświadczenia o pracy na czas nieokreślony lub co najmniej na dwanaście miesięcy. Jego czas ważności wynosi pięć lat i zostanie przedłużony bez dodatkowych formalności na następne pięć lat.

ZEZWOLENIE NA OSIEDLENIE SIĘ

(zezwolenie C UE/EFTA): obywatele państw członkowskich UE-15 i EFTY otrzymują to zezwolenie, na czas nieokreślony, po pięcioletnim legalnym i nieprzerwanym pobycie w Szwajcarii. Obywatele innych państwczłonkowskich UE z reguły otrzymują je po dziesięcioletnim legalnym i nieprzerwanym pobycie. Wydawanie zezwoleń należy do kompetencji kantonów.

WWW

Pobyt w Szwajcarii:
www.odm.admin.ch
>Thèmes (tematy)

WWW

Kantonalne władze migracyjne:
www.odm.admin.ch
> ODM > Contact >
Autorités cantonales >
(adresy kontaktowe)

PRACOWNICY PRZYGRANICZNI BĘDĄCY OBYWATELAMI UE-17, UE-8 I EFTY

Strefy przygraniczne zostały zniesione dla mieszkańców UE-17, UE-8 i EFTY. Obywatele państw członkowskich mogą obecnie pracować w charakterze zatrudnionych lub prowadzić działalność niezależną na całym terytorium Szwajcarii utrzymując główne miejsce zamieszkania w jakimkolwiek kraju członkowskim UE lub EFTY (całkowita swoboda geograficzna i zawodowa). Możliwość przebywania w Szwajcarii w przeciągu tygodnia wciąż jest aktualna. Niemniej jednak, należy za-

deklarować swoje przybycie w gminie zamieszkania. Stosunki pracy trwające mniej niż trzy miesiące nie wymagają zezwolenia i muszą tylko być zadeklarowane odpowiednim władzom.

Działalność trwająca dłużej niż trzy miesiące jest natomiast poddana zezwoleniu przygranicznemu (zezwolenie G UE/AELE). Pracownik musi więc złożyć wniosek o zezwolenie u władz migracyjnych, którym podlega jego miejsce pracy. Składając podanie, musi on także przedstawić ważny dowód osobisty lub paszport.

WWW

Procedura zameldowania:
www.odm.admin.ch
> Thèmes > Libre circulation des personnes Suisse – UE/AELE >
Procédure d'annonce pour les activités lucratives de courte durée

PRACOWNICY PRZYGRANICZNI BĘDĄCY OBYWATELAMI BUŁ- GARI I RUMUNII

Obywatele Bułgarii i Rumunii zamieszkali w strefie przygranicznej i pracujący w przyległej szwajcarskiej strefie przygranicznej mogą złożyć wniosek o zezwolenie przygraniczne G UE/AELE. Zezwolenie, które otrzymują, jest ważne tylko w szwajcarskiej strefie przygranicznej.

Obywatele Bułgarii i Rumunii pragnący otrzymać przygraniczne zezwolenie na pracę podlegają następującym warunkom:

- pierwszeństwo pracowników lokalnych (Szwajcarów i obcokrajowców na szwajcarskim rynku pracy)
- kontrola warunków pracy i wynagrodzenia
- oddzielne kontyngenty krótko- i długoterminowych zezwoleń

Kontyngenty te są ważne prawdopodobnie do 2016 roku.

USŁUGODAWCY BĘDĄCY OBYWATELAMI UE-17, UE-8 I EFTY

Obywatele UE-17, UE-8 i EFTY mają prawo do świadczenia usług bez pozwolenia na pracę przez maksymalnie 90 dni pracy na osobę i na rok kalendarzowy. Niemniej jednak muszą się zgłosić u odpowiednich władz, czego z reguły dokonuje się drogą elektroniczną.

WWW

Procedura zameldowania:

www.odm.admin.ch

>Thèmes > Libre circulation des personnes Suisse – UE/AELE >
Procédure d'annonce pour les activités lucratives de courte durée

„Spotkałem w Szwajcarii bardzo dużo wierzących; tego sobie nie wyobrażałem!”

Jean-Pierre Réchal, pastor, Francja

USŁUGODAWCY BĘDĄCY OBYWATELAMI BUŁGARII I RUMUNII

Obywatele Bułgarii i Rumunii mają prawo do świadczenia usług bez pozwolenia na pracę przez maksymalnie 90 dni pracy na osobę i na rok kalendarzowy. Niemniej jednak muszą się zgłosić u odpowiednich władz, czego z reguły dokonuje się drogą elektroniczną.

Uwaga, obywatele UE-8 pragnący zaangażować się w jednej z następujących specjalnych branż:

- budownictwo (budowa i inżynieria cywilna) oraz roboty wykończeniowe
- architektura parków i ogrodów
- czyszczenie przemysłowe oraz nadzór i bezpieczeństwo

potrzebują, prawdopodobnie do 2016 roku, krótkoterminowego zezwolenia, które wymagane jest od pierwszego dnia pracy. Podanie o to zezwolenie należy złożyć u odpowiednich władz migracyjnych.

OSOBY SAMOZATRUDNIONE

Osoby samozatrudnione, pochodzące z nowych państw członkowskich UE-17, UE-8, UE-2¹ i EFTY, mają prawo do prowadzenia niezależnej działalności w Szwajcarii. Muszą w tym celu zgłosić się w gminie i złożyć wniosek o zezwolenie na pobyt dla samozatrudnionych. Jeśli są w stanie udowodnić, że rzeczywiście będą prowadzić niezależną działalność pozwalającą im na zaspokojenie swoich potrzeb, otrzymują zezwolenie na prowadzenie tej działalności na pięć lat.

Uwaga: osoby samozatrudnione prowadzące niezależną działalność tracą prawo do pobytu jeśli nie mogą już zaspokoić swoich potrzeb i jeśli muszą uciec się do pomocy społecznej. To dotyczy wszystkich samozatrudnionych będących obywatelami państw UE i EFTY.

„Lubię pracować w Szwajcarii ze Szwajcarami: warunki pracy są doskonałe i cenię dużą wartość, jaką ma tu praca, konstruktywną atmosferę i duch zespołowy.”

Magdalena Zajac, specjalista do spraw komunikacji, Polska.

„W Szwajcarii spotkałem
miłość mojego życia.”

Giovanni Ascione, szef kelnerów, Włochy

Fotos & Design: elisbrecher-expedition.ch

WWW

Kantonalne władze migracyjne:
www.odm.admin.ch
www.bfm.admin.ch
> L'ODM > Contact >
Autorités cantonales
(adresy kontaktowe)

WWW

Kantony on-line:
www.ch.ch
> Annuaire des autorités (spis władz)

WWW

Portal MŚP:
www.pme.admin.ch
> Thèmes PME > Création d'entreprise > Création d'entreprise par des ressortissants étrangers

WWW

www.bfm.admin.ch
> Thèmes > Libre circulation des personnes Suisse – UE/AELE > FAQ – Foire aux questions > Regroupement familial

PRACA BEZ ZEZWOLENIA

Wykonywanie pracy zarobkowej bez zezwolenia jest w Szwajcarii zabronione. Nie akceptujcie więc posady dopóki nie jesteście pewni, że otrzymacie zezwolenie na pracę. Za pracę bez zezwolenia grozi mandat. Nie zapominajcie poza tym, że nie macie w tym wypadku prawa do świadczeń pomocy społecznej!

Wasz pracodawca także podlega przepisom ustawy o pracy na czarno. Wobec tego podlega również karze.

WWW

Praca na czarno:
www.seco.admin.ch
> Thèmes > travail > Le travail au noir

ŁĄCZENIE RODZIN

Obywatele państw UE/EFTY, którzy otrzymali zezwolenie na osiedlenie się w Szwajcarii, mogą sprowadzić najbliższych członków rodziny, których mają pod swoją opieką.